

Є. О. ВОРОНІНА

Євгенія Олегівна Вороніна, здобувач Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

СТВОРЕННЯ ІНСТИТУТУ ВНУТРІШНЬОЇ КАРАНТИННОЇ ВАРТИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ У ХІХ СТ.

Актуальність обраної проблеми дослідження обумовлюється необхідністю вдосконалення діючого в Україні всього комплексу антиепідеміологічного законодавства, взаємодії різних державних служб, необхідністю аналізу й використання наявного вітчизняного і зарубіжного досвіду діяльності в цій сфері, а також застосованих раніше заходів і оцінка їх ефективності, зокрема на прикладі створення спеціальної карантинної служби в Російській імперії і відповідного галузевого законодавства.

Історіографія проблеми досить нечисленна. Загалом у виявлених нами роботах розглядаються дотично окремі аспекти створення й діяльності карантинних служб, установ і відповідного галузевого законодавства. При цьому необхідно вказати, що історіографія проблеми представлена роботами учених з імперського і до сучасного періоду. Серед них, очевидно, слід зазначити праці таких дослідників як, Б. В. Змерзлий, Ерісман, М. І. Галанін, Б. Л. Черкаський, В. П. Сергієв, І. Д. Ладний, О. П. Щепін, В. В. Єрмаков, Н. І. Прістанськова¹. У більшості випадків ці учені розглядають медичні аспекти профілактики і попередження розповсюдження епідеміологічних захворювань, окремі карантинні заходи. І лише в працях Б. В. Змерзлого і Н. І. Прістанської ми знаходимо спробу систематизації російського законодавства досліджуваного періоду у галузі управління медициною і деякі особливості регулювання карантинної служби, створення мережі карантинних установ на півдні України. Водночас, проблема створення інституту Внутрішньої карантинної варті в Російській імперії у ХІХ ст. не досліджена.

Б. В. Змерзлий указує в своїй роботі, що спроби створення більш-менш стрункої державної карантинної служби відбувалися в Росії неодноразово упродовж ХVІІ ст.². Проте її створення затягнулося до кінця століття і було остаточно оформлено лише з ухваленням у 1800 р. «Статуту прикордонних і портових карантинів» (№ 19476)³. Тоді ж і були закладені законодавчі основи створення карантинної варті.

Виставляння під час епідемій караулів і спеціальної варті – один із найдавніших і найпоширеніших антиепідеміологічних заходів, використовуваних у попередні століття, до хронологічних рамок нашого дослідження не носило системного характеру і застосовувалося лише за потреби. Така ситуація зберігалася до ухвалення карантинного статуту 1818 р. (№ 27490). У ньому, зокрема, наказувалося: «Для доставлення карантинному ведомству более способов оградить наши пределы от внесения в оные чумы, и наблюдать за тайным перездом людей и провозом товаров, подчинить оному по всей карантинной линии и ту военную стражу, которая употребляется для сего Таможенным Начальством. И вообще распорядить об усилении карантинной стражи сообразно надобностям...»⁴.

Таким чином виникла карантинна варта як окремий інститут і служба. Як видно із статуту, на карантинну варту була перетворена митна варта. У зв'язку із чим, очевидно, необхідно вказати, що митна варта була створена указом 27 вересня 1782 р. «Об учреждении особой Таможенной пограничной цепи и стражи для отвращения потаенного провоза товаров» (№ 15522). Він передбачав створення митної прикордонної варті в кожній прикордонній губернії, в яких були портові й прикордонні митниці. Вона складалася з митних об'їждчиків і прикордонних наглядачів. На кожних 10 верст по межі передбачалося по 2 митних об'їждчика і власне в митниці, для використання як посильними та такими, що перебували в запасі (п'ята частина від загальної кількості)⁵. На кожних 50 верстах по кордону, для спостереження над митними об'їждчиками, призначався митний прикордонний наглядач, при якому було 2 особливих митних об'їждчиків (з числа п'ятої частини).

Митні об'їждчики повинні були розташовуватися на визначених ним місцях – дорогах чи стежинах або інших місцях, зручних для проїзду. Митним же прикордонним наглядачам – на кожних 50 верстах по кордону при дорогах, де для них і об'їждчиків передбачалося обладнане житло. Там, де кордон проходив по воді, передбачалося наявність у варті одного або декілька грібних невеликих і легких суден. Митні об'їждчики зобов'язані були знаходитися не тільки у вказаному для них місці, але й щодня один вдень, а інший вночі об'їжджати свою ділянку. Об'їждчик зобов'язувався затримувати порушників, а у разі необхідності мав право вимагати допомоги у місцевих жителів⁶. Місцева влада, в особі справників і городничих, зобов'язана була надавати можливу допомогу на першу вимогу наглядачів або митних об'їждчиків.

Митні прикордонні наглядачі повинні були регулярно об'їжджати свою територію, контролюючи діяльність об'їждчиків. Для допомоги діяльності митної варті, було визначено дороги, що ведуть до митниць, проїзд і провезення товарів по інших дорогах заборонялися.

Положення наказувало митних об'їждчиків і митних наглядачів переводити щороку на нове місце. Контроль за діяльністю митної варті покладалася на радника митних справ з казенної палати⁷.

Свій подальший розвиток інститут митної варти отримав 5 серпня 1827 р., з ухваленням положення про устрій прикордонної митної варти на європейському кордоні (№ 1282). Згідно з ним, прикордонна варта становила в кожному Митному окрузі: бригаду, або півбригаду, або окрему роту, а всього передбачалося: 4 бригади, 7 напівбригад, 2 окремих роти, всього – 31 рота. Варта перебувала під керівництвом: бригада – бригадного командира з штабів; напівбригада і окрема рота – капітана, або штаб-офіцера, а роти під командуванням командирів рот, не нижче штабс-капітанського чину, що призначалися із військових.

Командувачі бригадами, напівбригадами і окремими ротами офіцери знаходились при начальниках митних округів, в повній від них залежності, як і сама варта. Військовим командирам митної варти без особливого доручення заборонялося втручатися в справи митного прикордонного нагляду, вони завідували військовою і господарською частинами, загальним порядком прикордонного нагляду. Проте у разі виявлення зловживань командири повідомляли про них начальників митних округів і вживали необхідних заходів (п. 2–4).

Роти розділялися на загони: кінних об'їждчиків і піших стражників, називаючись відповідно до головного посту дистанції. Загони складалися з наглядачів і помічників. При кожному загоні, або при декількох був один вахмістр, а для піших стражників, де немає кінних, – фельдфебель для командування об'їждчиками у разі відсутності наглядача або помічника. Крім того, їх також використовували для прикордонного нагляду. За потреби з кількох загонів складалася рота під командуванням командира роти⁸.

Як видно з аналізу вищенаведених документів, митна варта розташовувалася і діяла при головних митницях, що, безумовно, створювало всі необхідні передумови для її перетворення на карантинну варту, оскільки: 1) карантинні установи знаходилися поряд з митними; 2) функції і принципи організації митної варти були близькі до потреб карантинного відомства. Водночас специфіка діяльності митної варти була дещо іншою, їй для перетворення на карантинну варту необхідно було виробити власні правила діяльності й устрою. Даний крок було зроблено лише з ухваленням наступного карантинного статуту в 1832 році.

20 жовтня 1832 р. було прийнято «Положение о карантинной страже» (№ 5691). Метою її створення оголошувалося «хранения Европейских пределов Государства от внесения чумной заразы, со стороны морей Черного и Азовского, и границы Турецкой». Виходячи з цього вона поділялася на: 1) власне Карантинну варту, усередині карантинів і на судах; 2) зовнішні військові караули; 3) морський дозор; 4) прикордонну варту.

Власне карантинна варта складалася: 1) з одного батальйону, тих напівбатальйонів і трьох окремих рот, створених, окрім стройових чинів, з вартових, які ставилися на судна і визначалися до пасажирів (гвардіонів), також з майстрових, робітників та інших нестройових; 2) з постійної карантинної брандваhti. Зовнішній караул біля карантинів, як і раніше, призначався з військ. Морським наглядом займалися спеціально виділені військово-морським флотом військові судна. Прикордонна варта в звичайний час складалася тільки з митної варти, а під час епідемії їй на допомогу відправлялися польові війська.

Положення передбачало, що весь склад внутрішньої карантинної варти, окрім того, що знаходився в Севастополі, безпосередньо підкорявся Новоросійському і Бессарабському Генерал-губернатору, а Севастопольська – Миколаївському і Севастопольському військовому губернаторові, на правах командирів окремих корпусів, під відомством міністерства внутрішніх справ. Внутрішня карантинна варта отримувала свої назви за місцями розташування: Одеський батальйон, Керченський, Ізмаїльський та Пруцький напівбатальйони, Таганрозька, Феодосійська і Севастопольська окремі роти¹⁰. Визначення кількості складу в кожному такому підрозділі надавалося генерал-губернатору (п. 8).

Найближчими керівниками варти, виходячи з місць її розташування, були: у Севастополі – командир порту, в інших місцях – градоначальники, за винятком Феодосії, де вона підкорялася таврійському цивільному губернаторові. У Бессарабії, в місцях, не підпорядкованих градоначальникові Ізмаїла, – бессарабському цивільному губернаторові. Вони управляли карантинною вартою в тих питаннях, що стосувались карантинної служби, і отримали права, надані начальникам митних округів, згідно з положенням про прикордонну митну варту (від 5 серпня 1827 р.). Батальйонний, напівбатальйонний і командири окремих рот повинні були знаходитися при центральних карантинах. З батальйону, напівбатальйону і окремих рот призначалися командири до інших карантинних установ (п. 9–12).

До первинного складу Внутрішньої карантинної варти поступали нижні військові чини, що знаходились при карантинах, інші ж поповнювалися з армії та флоту. З Чорноморського і Балтійського флотів надходила необхідна кількість людей в суднові гвардіони, для управління і лагодження морехідних судів при карантинах. Передбачалося, що надалі виділення судів і управління ними відбуватиметься тільки з Чорноморського флоту, а інші нижні чини Карантинної варти комплектуватимуться з Окремого корпусу внутрішньої варти (п. 13).

Офіцери в Карантинну варту переводилися з армії або флоту, за узгодженням генерал-губернатора з їх командуванням, або призначалися з відставних офіцерів. Батальйонний, напівбатальйонні та командири окремих рот затверджувалися за узгодженням з міністром внутрішніх справ, про призначення інших офіцерів генерал-губернатор і Миколаївський та Севастопольський військовий губернатор тільки доводили до його відома (п. 17)¹⁰.

У гвардіони призначалися нижні чини карантинної варти як нагороду за відмінну й довготривалу службу. Гвардіони поділялися на старших і молодших, з яких перші вважалися на унтер-офіцерській посаді навіть будучи рядовими, а прослуживши бездоганно в званні старшого гвардіона 3 роки, проводилися в унтер-офіцери (п. 18–19)¹¹.

Казарми для нижніх чинів, з особливими відділеннями для одружених, і з офіцерськими кімнатами вирішили будувати біля карантинів і застав. До цього карантинна варта знаходилась постоем у обивателів в найближчих до карантинів містах і селах (п. 27–28)¹².

Що стосується обов'язків внутрішньої карантинної варти з карантинної частини, то вона мала свої особливості. Команди варти, хоча й безпосередньо підлегли губернаторам і градоначальникам, але перебуваючи поза місцем їх розташування, були в повному розпорядженні тих карантинних правлінь, у відомство яких поступили. У місцях перебування градоначальників центральні карантини розпоряджались тільки тією частиною варти, яка займалася відправленням карантинної служби. А команди, що знаходилися в казармах, від них не залежали (п. 41)¹³. На карантинну варту були покладені наступні обов'язки: утримувати караули в карантинних і заставах, надавати людей на брандвахту і грібні судна, в окурщики, наглядачі та в гвардіони на судна при пасажирях, для очищення товарів і речей, для утримання в порядку й чистоті карантинних установ, виконання різних робіт (п. 42). Для небезпечних робіт у чумний час і для догляду за чумними хворими наказувалося наймати робітників або викликати охочих з нижніх чинів варти, що утримував за це додаткову плату (п. 43). Караули постійно висилалися згідно зі складеними градоначальниками та генерал-губернаторами розкладами. Тимчасові пости займалися тільки в небезпечний час. Беззастережним вважалося знання і виконання всіма службовцями варти заходів карантинної обережності. Службовці не повинні знаходитися усередині карантину понад 4 місяці, при цьому ж частину їх міняли щомісяця (п. 50)¹⁴.

Найважливішою частиною служби карантинної варти було утримання брандвахти. Вони повинні були створювати на морі нерухомий форпост із старих канонерських човнів та інших малого розміру суден. Їм заборонялося відходити від карантинних портів у відкрите море¹⁵. При брандвахті знаходилися веслярі, офіцер, команда карантинної варти і перекладач. Команда брандвахти змінювалася так само, як вся інша варта в карантині. Для створення мережі карантинної брандвахти спочатку вирішили призначити від Чорноморського флоту судна зі всім приладдям у такі порти: Одесу, Таганрог, Керч, Феодосію, Севастополь, Євпаторію, Ізмаїл, Рені та Аккерман. Необхідні при брандвахті грібні судна виключили зі складу флоту. Враховуючи певні труднощі при організації брандвахтної служби, місцевої владі пропонувалося вирішити на свій розсуд питання заміни карантинної брандвахти в деяких портах особливими караулами на березі та грібними судами (п. 67–71). Положенням також передбачалося наявність зовнішніх карантинних караулів (п. 74–75).

Враховуючи явну недостатність карантинної брандвахти для огорожі всього берега, був передбачений морський нагляд, або військова брандвахта, що перебували при портових карантинних. Їх становили військові судна Чорноморського флоту, що виділялися на час навігації і знаходилися на повному постачанні Морського відомства. Проте прибувши до порту, брандвахта негайно поступала в повне розпорядження градоначальника. На кожну військову брандвахту карантин командировав чиновника в званні перекладача і охоронця карантинних установ¹⁶. Військові брандвахти призначалися в порти: Одесу, Таганрог, Керч, Феодосію, Євпаторію, Єніколь, Севастополь, Ізмаїл і до гирла Дунаю (п. 76–79).

Ще одним компонентом карантинної варти стала прикордонна кордонна варта. Вона поділялася на 2 розряди: а) на варту в звичайний безпечний час; б) на варту при надзвичайних обставинах. Звичайна охорона кордону по Чорному і Азовському морях, по сухопутному кордону з Туреччиною, в безпечний від епідемій час, покладалася тільки на прикордонну митну варту, з деяким її посиленням. Полки і команди, що утримували раніше звичайний карантинний кордон, знімалися при першій нагоді, і замінювалися Митною вартою, яка тепер називалася Прикордонною вартою. Оскільки займані Митною вартою дистанції визнавалися достатньо зручними для карантинного нагляду, то місцевим митному і карантинному керівництву пропонувалося разом провести новий поділ по дистанціях. Право призначення постів і розподіл на них людей надавалося градоначальниками, бессарабському і таврійському губернаторам, разом з начальниками митних округів. На кожній дистанції розміщувався наглядач прикордонної варти, при необхідності – з одним або двома помічниками. Для розміщення наглядачів і нижніх чинів прикордонної варти передбачалося спорудження будинків, в яких при кожному наглядацькому посту мала була кімната для людей, які потрапили в корабельну аварію, або затриманих під час переходу кордону, а також сараї чи курені для товарів, карантинного інструменту тощо (п. 80–89)¹⁷.

Для огляду в разі необхідності хворих та вмираючих на прикордонному кордоні людей і для посвідчення, що вони не заражені чумою, а також для слідства по карантинній частині задіявали медиків із центральних карантинів. При цьому прикордонна варта залишалася у веденні міністерства фінансів. Завідування прикордонною вартою даних округів було, як і раніше, залишено на Керченському і Таганрозькому градоначальниках, а у Феодосії – за таврійським цивільним губернатором (п. 90–92). При цьому наглядачі прикордонної варти зобов'язані були приймати і виконувати безумовно всі розпорядження карантинного начальства і доносити йому про всі обставини з цього питання¹⁸.

Під час епідемії, коли нагляд тільки постійної прикордонної варти був недостатнім, для посилення карантинного ланцюга в розпорядження генерал-губернатора Новоросійського і Бессарабського призначалися армійські війська (п. 103–104)¹⁹.

Тоді ж, 20 жовтня 1832 р., були затверджені штати Внутрішньої карантинної варти. А саме: Одеський батальйон, що складався з чотирьох рот, для Одеського Карантину і підвідомчих йому застав: Овідіопольської, Очаківської, Кінбурзької і Тендрінської – 684 службовців різного звання. Керченський напівбатальйон, з двох рот, для Керченського карантину і підвідомчих йому застав Єнікольської та Бердянської, складався з 422 чоловік²⁰. Напівбатальйон Ізмаїла, з двох рот, для карантину Ізмаїла і підвідомчих йому застав Ренінської

і Аккерманської, складався з 325 осіб²¹. Прутський напівбатальйон, з двох рот, для Скуляньського карантину і підвідомчих йому застав Ліпканської і Леоновської, – із 329 осіб²². Таганрозька окрема рота, для Таганрозького карантину і підвідомчих йому Біржового відділення і Маріупольської застави, – із 255 осіб²³. Окрема рота Феодосії, для карантину Феодосії і підвідомчих йому застав: Євпаторійської, Судакської, Ялтинської і Балаклавської, – із 169 осіб²⁴. Окрема Севастопольська рота, для Севастопольського карантину, – із 165 осіб²⁵. Загальна ж кількість службовців Внутрішньої карантинної варти, згідно зі штатом, була такою: командир батальйону, полковник – 1; командирів напівбатальйону, підполковників 3; командирів окремих рот, майорів – 3; капітанів – 5; штабс-капітанів – 8; поручиків – 13; підпоручиків – 22; прапорщиків – 15; священників – 6; фельдфебелів і унтер-офіцерів – 212; гвардіонів – 480; рядових – 1124; барабанщиків – 27; фельдшерів і цирульників – 27; писарів – 25; різних нестройових, як-от: фурлейтерів, денщиків, сторожів і церковних причетників – 440; майстрових – 134; робітників – 104. Зокрема: штаб і обер-офіцерів – 70, священників – 6, нижніх чинів – 2273. Всього: 4698 осіб²⁶.

Створення Внутрішньої карантинної варти вирішено було почати з 1 січня 1833 року. До цього часу повинні були підготувати все необхідне. Військові, сухопутні й морські офіцери, зобов'язані були знаходитися при карантинах і тих, що поступали до складу Внутрішньої карантинної варти, нижніх чинів виключити зі свого відомства з 1 січня 1833 р. Генерал-губернатору та Миколаївському і Севастопольському військовому губернаторові дозволялося для попередніх по Внутрішній карантинній варті розпоряджень призначити в неї заздалегідь декілька офіцерів²⁷.

Так, з 1 січня 1833 р. зусиллями декількох різних відомств була створена Внутрішня карантинна варта. По суті, різні її частини потрапили до підпорядкування відразу декількох міністерств і відомств, що не могло позитивно позначитися на її роботі, оскільки багато питань вимагали численних узгоджень на самих різних рівнях. Функції варти також були різноманітні і не обмежувалися лише дотриманням заходів карантинної обережності та служби, торкаючись частково і функцій прикордонної охорони й митного огляду. Їх якісне виконання залежало від злагодженої роботи усього задіяного при створенні варти апарату.

Створення такого складного механізму з чітким розподілом обов'язків і прав саме через багатовідомчість і затягнулося. У ході переділу відповідальності по лінії кордону і з'ясування місць для постів не змогли дійти єдиної думки карантинні та митні службовці. Основна суперечка, зокрема за участю царя, відбувалася між графом Воронцовим і міністром фінансів. У результаті тільки 29 березня 1835 р. був підписаний указ «Об усилении таможенной стражи в Новороссийских и Бессарабских округах, и об именовании оной Пограничною» (№ 8008). У ньому, зокрема, наказувалось просити у Військового міністра про призначення на укомплектування варти необхідної кількості людей, із заліком перебуваючих у ній понад комплект 319 українських козаків, підбираючи навчених кавалеристів. Направляли їх протягом року. У цей період міністерство фінансів визначало потрібну кількість додаткових офіцерів. Кошти на одноразові витрати вирішили узяти з оборотного капіталу митної варти та з інших вільних сум департаменту Зовнішньої торгівлі.

Озброєння вирішили купити у артилерійського відомства, а коней – через начальників округів і командирів варти на місці; при цьому негайно приступити до складання нових штатів всієї Бессарабської і Новоросійської митної варти. Водночас для одноманітності – назвати всю митну варту, прикордонною, як вже становлено в положенні про карантинну варту.

На виконання цього документа 16 червня 1835 р. вийшов указ «О штате пограничной стражи в округах: Скулянском, Измайльском, Одесском, Феодосийском и Керчь-Еникальском» (№ 8247)²⁸. Таким чином, нова структура – Прикордонна варта лише в окремих місцях виконувала і карантинні обов'язки, а власне сухопутна карантинна варта, упродовж усіх кордонів, створена в 1832 р., перестала існувати. При цьому створені брандвахти були збережені, як і частини, що несли службу при карантинах.

Очевидно й інше. Створення спеціальної карантинної варти упродовж усього кордону, безумовно, було не тільки безрозсудним з антиепідеміологічних міркувань, а й не виправдовувало наявність різних інших служб, що займалися її охороною. До того ж, окрім власне карантинних обережностей, організація кордону передбачала й безліч інших заходів. Водночас, ретельна охорона власне карантинних установ і берегів держави, що залишилися після реформування карантинної варти, безумовно, була справою необхідною.

Перспективи подальшого вивчення проблеми полягають у розкритті особливостей організації та діяльності карантинних установ у різних регіонах Російської імперії.

¹ *Эрисман*. Холера. Эпидемиология и профилактика / Эрисман. – М., 1893. – 150 с; *Галинин М. И.* Мероприятия против холеры русского и иностранных правительств / М. И. Галинин. – СПб., 1892. – 178 с; *Черкасский Б. Л.* Эпидемиологические аспекты международной миграции населения / Б. Л. Черкасский, В. П. Сергиев, И. Д. Ладный. – М.: Медицина, 1984. – 285 с; *Щепин О. П.* Международный карантин / О. П. Щепин, В. В. Ермаков. – М.: Медицина, 1982. – 320 с; *Пристанкова Н. И.* Систематизация врачебно-санитарного законодательства в первой половине XIX в. / Пристанкова Наталья Ивановна // Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. Аспирантские тетради. – 2007. – № 9 (20). – С. 95–99; *Пристанкова Н. И.* Систематизация врачебно-санитарного законодательства в первой половине XIX века Н. И. Пристанкова / Н. И. Пристанкова // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Аспирантские тетради. 2006. – № 9 (27). – С. 123–139; *Змерзлий Б. В.* Створення карантинних установ в Криму у кінці XVIII – початку XIX ст.) / Б. В. Змерзлий // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 18–23; *Змерзлий Б. В.* Приватні карантини в інституті карантинної служби Російської імперії в XIX ст. на прикладі Сулинського карантину / Б. В. Змерзлий // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 10–14.

- ² Змерзлий Б. В. Приватні карантини в інституті карантинної служби Російської імперії в XIX ст. на прикладі Сулинського карантину / Б. В. Змерзлий // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 10–14.
- ³ Полное собрание законов Российской империи. С 1649 г. Т. XXVI. 1800 – 1801. – Спб, 1830. – 875 с. – С. 198.
- ⁴ Полное собрание законов Российской империи. С 1649 г. Т. XXXV. 1818 г. – Спб, 1830. – 674 с. – С. 474.
- ⁵ Полное собрание законов Российской империи. С 1649 г. Т. XXI. С 1781 по 1783 г. – Спб, 1830. – 1083 с. – С. 682.
- ⁶ Там само. – С. 683.
- ⁷ Там само. – С. 684.
- ⁸ Там само. – С. 645–646.
- ⁹ Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. Т. VII. 1832 г. – Спб, 1833. – 1044 с. – С. 788.
- ¹⁰ Там само. – С. 789.
- ¹¹ Там само. – С. 790.
- ¹² Там само. – С. 791.
- ¹³ Там само. – С. 792.
- ¹⁴ Там само. – С. 793.
- ¹⁵ Там само. – С. 795.
- ¹⁶ Там само. – С. 796.
- ¹⁷ Там само. – С. 797.
- ¹⁸ Там само. – С. 798.
- ¹⁹ Там само. – С. 799.
- ²⁰ Там само. – С. 139.
- ²¹ Там само. – С. 150.
- ²² Там само. – С. 151–152.
- ²³ Там само. – С. 152.
- ²⁴ Там само. – С. 152–153.
- ²⁵ Там само. – С. 153–154.
- ²⁶ Там само. – С. 154.
- ²⁷ Там само. – С. 163.
- ²⁸ Полное собрание законов Российской империи. Собрание второе. Т. X. Отделение первое. 1835 г. – Спб, 1835. – С. 745–746.

Резюме

У роботі за допомогою використання законодавчих актів досліджуваного періоду висвітлюються передумови і процес створення Внутрішньої карантинної варти в першій половині XIX століття. Розглядаються її структура, права, обов'язки та повноваження. Показано її генетичний зв'язок з митною вартою.

Ключові слова: карантинна варта, Російська імперія, межа.

Резюме

В работе с помощью использования законодательных актов исследуемого периода освещаются предпосылки и процесс создания Внутренней карантинной стражи в первой половине XIX столетия. Рассматриваются ее структура, права, обязанности и полномочия. Показана ее генетическая связь с таможенной стражей.

Ключевые слова: карантинная стража, Российская империя, граница.

Summary

In-process by the use of legislative acts of the probed period pre-conditions and process of creation of the Internal quarantine guard light up in the first half of the XIX item Its structure, rights, duties and plenary powers, is examined. It is rotined genetic connection with a custom guard.

Key words: quarantine guard, Russian empire, border.

Отримано 18.09.2012

М. Й. ГАВРЕЦЬКА

Марина Йосипівна Гаврецька, здобувач Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В НОРМАТИВНИХ АКТАХ ЗУНР

Проголошений 16 жовтня 1918 р. імператором Карлом I маніфест про перетворення Австро-Угорщини в федеративну державу спонукав українців до рішучих дій. 18 жовтня 1918 р. Українською парламентарною